

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

اداره کل استان ایلام

واحد کارشناسی آموزش و پژوهش

موضوع مقاله:

روش های تشویق کودکان و نوجوانان به نماز

کلثوم پیری

مربی فرهنگی

مرکز بدره

مرداد ماه ۱۴۰۱

روش‌های کاربردی برای ترغیب کودکان به نماز خواندن

نماز جزو واجبات دینی است که در کتاب آسمانی ما مسلمان‌ها، "قرآن" اشاره زیادی به آن شده است. یاد خدا دل آدم‌ها را آرام می‌کند و راحت‌ترین قدم برای ارتباط برقرار کردن با خداوند، نماز خواندن است. در این بخش راه‌های تشویق بچه‌ها به نماز را معرفی می‌کنیم:

۱. خودتان برای نماز خواندن پیش قدم شوید

همان‌طور که در بالا هم اشاره کردیم بچه‌ها دوست دارند کارهای بزرگ‌ترها را انجام بدهند و از آن‌ها الگو بگیرند. پس چه بهتر که با نماز خواندن بچه‌ها را تشویق به نماز خواندن کنید. امتحانش ساده است! کافی است با اشتیاق شروع به نماز خواندن کنید خواهید دید که بچه‌ها نیز به مرور ترغیب خواهند شد که کنار شما نماز بخوانند.

توجه داشته باشید که نباید بچه‌ها را به زور وادار به خواندن نماز کنید. اگر اصرار کنید و سخت‌گیری کنید نتیجه کاملاً برعکس خواهد شد؛ بنابراین بهتر است با شوق نماز بخوانید تا بچه‌ها خودشان با شور و اشتیاق به نماز خواندن ترغیب شوند.

۲. برگزاری جشن تکلیف

برگزاری جشن تکلیف جزو مراسم‌های حساس و تأثیرگذار برای دانش‌آموزان می‌باشد. در این مراسم به دانش‌آموزان از فواید نماز گفته می‌شود و احکام دینی را گوشزد می‌کنند. علاوه بر این برای بچه‌ها جایزه‌هایی در نظر گرفته می‌شود تا به انجام واجبات دینی تشویق شوند.

بسیاری از مدارس برای دختر خانم‌ها در سن ۹ سالگی (سوم ابتدایی) و برای پسرها در سن ۱۵ سالگی (سال هشتم) این جشن را برگزار می‌کنند. بدون شک جشن تکلیف برای خیلی‌ها یکی از بهترین خاطرات مدرسه به شمار می‌رود.

چادر نماز جشن تکلیف - تشویق به نماز

۳. هدیه دادن به مناسبت مکلف شدن بچه‌ها

همان‌طور که گفته شد جشن تکلیف شرعی برای دختران در سن ۹ سالگی و برای پسران در سن ۱۵ سالگی در مدارس برگزار می‌شود. اما برخی خانواده‌ها تمایل به برگزاری این مراسم در منزل نیز دارند تا بتوانند از سایر اعضای خانواده، دوستان، آشنایان و همسالان دعوت به عمل آورده و انگیزه عبادت را در فرزندشان تقویت کنند.

اکثراً به همین مناسبت به کودکان هدیه نیز می‌دهند. بهترین هدیه برای مکلف شدن بچه‌ها لباس مناسب برای نماز، سجاده و ... می‌باشد. برای دختر خانم‌ها نیز چادر نماز جشن تکلیف می‌تواند فوق العاده باشد. خوشبختانه در حال حاضر مدل‌های متنوع زیادی در بازار وجود دارد که توسط تولیدکنندگان ایرانی تولید شده است.

برگزاری این جشن ساده یکی از موثرترین روش‌ها برای تشویق کودک به نماز خواندن می‌باشد.

تذکر مهم: متأسفانه در برخی جشن تکلیف‌های امروزی که خیلی هم باب شده هیچ روح معنوی دیده نمی‌شود. تشریفات، رقص و پایکوبی، خرج‌های بی‌هوده، فخر فروشی و ... رواج بیشتری دارند تا آموزه‌های دینی، مسئولیت‌پذیری و رعایت حریم و حدود الهی. فراموش نکنید که جشن تکلیف رویدادی مذهبی است نه جشنی تمام عیار برای فخرفروشی و تشریفات.

۴. صمیمیت با بچه‌ها و گفتگو درباره فواید نماز

بهترین کاری که والدین می‌توانند انجام دهند، دوستی با بچه‌ها است. یک کودک باید بتواند به اندازه کافی با پدر و مادر خود صمیمی باشد و درباره مسائل مختلف گفتگو کند. یکی از این مسائل مهم و تأثیرگذار روی آینده بچه‌ها نماز خواندن است.

نماز دارای فواید زیادی از جمله آرامش روح و ذهن، ارتباط برقرار کردن با خدا، دوری از کارهای زشت و خلاف و ... است. همچنین نماز خواندن نوعی ورزش مفید است که به سلامت جسم بچه‌ها کمک می‌کند. شما می‌توانید درباره این مسائل با کودکان خود حرف بزنید تا با آگاهی کامل به نماز خواندن ترغیب شوند. تشویق بچه‌ها به نماز را جدی بگیرید.

نماز خواندن چه فوایدی دارد؟

نماز خواندن جزو عادات‌های خوب و واجبات دینی مسلمان‌ها است که به جا آوردن آن کمک زیادی به ما می‌کند. نماز تأثیرات مثبتی روی زندگی افراد می‌گذارد و کمک می‌کند که انسان به سعادت برسد. به طور کلی نماز دارای فواید زیر است:

۱. دوری از گناه و کارهای بد

نماز قدرت زیادی دارد و یکی از عواملی است که باعث می‌شود از گناه دوری کنیم. وقتی با خدا در ارتباط هستیم و نماز می‌خوانیم کمتر به گناه فکر خواهیم کرد در نتیجه زندگی پر از آرامش خواهیم داشت. تشویق کودکان به نماز به آن‌ها کمک می‌کند در سال نوجوانی سلامت خود را حفظ کنند.

۲. ایجاد آرامش درونی

کسی که نماز خوانده باشد این موضوع را درک می‌کند و به آرامش درونی رسیده است. نماز خاصیتی دارد که باعث می‌شود آرامشی خاص از درون ما را فراگیرد. هر موقع احساس دلتنگی کردید یا ناراحت بودید می‌توانید به نماز پناه بیاورید تا شاهد معجزه نماز باشید.

۳. موفقیت در زندگی

کسی که با خدا باشد و دستورات الهی را انجام دهد بدون شک زندگی موفق‌تری خواهد داشت. نماز خواندن باعث می‌شود که در مسیر درست قرار بگیریم و با انجام کارهای بهتر زندگی بهتر و موفق‌تری داشته باشیم.

۵. تشویق زبانی و عملی

یکی دیگر از اموری که کودک را ترغیب می‌کند تا نماز بخواند، تشویق‌های زبانی و عملی است. جایزه دادن باعث می‌شود که بچه‌ها کارهای خوب را تکرار کند و برای آن‌ها تبدیل به عادت شود. برای ترغیب کودکان به نماز خواندن می‌توانید در وضو گرفتن به کودک خود کمک کنید، سجاده‌اش را پهن کنید یا برایش حوله بیاورید تا دست‌ها را پاک کند. توجه داشته باشید که تشویق شما نباید همچون رشوه دادن به بچه‌ها یا معامله کردن با او باشد.

۶. شرکت در نماز جماعت

هر از گاهی با بچه‌ها در نماز جماعت شرکت کنید تا با اهمیت نماز خواندن آشنا شوند. مشاهده افراد دیگر که به نماز خواندن مشغول هستند و آن را مهم می‌شمارند باعث می‌شود که نگاه بچه‌ها بازتر شود و با دیدگاه بهتری به نماز نگاه کنند. تشویق بچه‌ها به نماز جماعت بیشتر در محیط اتفاق می‌افتد.

شرکت در نماز جماعت - تشویق کودکان به نماز خواندن

برای آنها خوراکی یا هدیه کوچکی تهیه کنید و پس از آمدن به مسجد به او بدهید. خاطره خوبی را در ذهن کودکان به جا بگذارید. البته باید توجه کرد که هدیه‌ها تبدیل به توقع نشود و هر از گاهی این هدیه‌ها به کودکان داده شود.

اگر کودک شما با سایر هم سن و سالان خود در مسجد دوست شود و با آن‌ها مانوس شود، قطعاً برای مسجد آمدن انگیزه بیشتری خواهد داشت.

تشویق به نماز؛ امری ضروری

نماز جزو واجبات دینی و معجزات است که از طرف خداوند برای ما در نظر گرفته شده است. نماز خواندن فواید بسیار زیادی از جمله رسیدن به سعادت، آرامشی درونی و جسمی، سلامت جسم، دوری از گناهان و ... دارد .

برای اینکه انسان‌ها در راه درست قرار بگیرند و تشویق به نماز خواندن شوند باید از همان کودکی روی آن‌ها کار شود. با تشویق کودکان به نماز خواندن، کمک خواهید کرد که در زندگی در مسیر درست قرار بگیرند و زندگی بهتر و موفق‌تری داشته باشند. در این مقاله به معرفی روش‌های مؤثر برای تشویق بچه‌ها به نماز خواندن پرداختیم. به کمک این روش‌ها می‌توانید کودکان و دانش‌آموزان را به نماز خواندن تشویق کنید. در صورتی که شما نیز راه‌های بهتری می‌شناسید، در قسمت نظرات با ما در میان بگذارید.

راه‌های عملی در تشویق کودکان به نماز

نماز موجب برکت در عمر، رزق و توفیق در سلامت جسمی و روانی شده و باعث می‌شود تا انسان از گناه، انحراف و فساد مصونیت پیدا کند. در ادامه راه‌های تشویق کودکان به نماز را بیان می‌کنیم:

توجه والدین به نماز

برای ترغیب و تشویق کودکان به نماز، باید خودمان توجه داشته باشیم که نماز در رأس اعمال واجب قرار دارد و آن را در اولویت کارهای خود قرار دهیم. والدینی که توفیق چندانی در اقامه‌ی نماز ندارند و آن را در اولویت کاری خود قرار نمی‌دهند، نمی‌توانند مرتبی فرزندان باشند که باید نماز را در سرلوحه‌ی اعمال خود قرار داده و با نماز زندگی کنند. پس برای نتیجه‌گیری بهتر باید والدین خود در راس کار باشند و خود آنها ابتدا نمازشان را اول وقت بخوانند تا فرزندان هم با مشاهده این صحنه به خواندن نماز ترغیب شوند.

دوست داشتن کودک

اگر در زندگی خود کسی را دوست داشته باشیم، ممکن است به خاطر او به همه‌ی چیزهایی که به نحوی با او ارتباط دارد علاقمند شویم؛ و نیز اگر از کسی متنفر باشیم، امکان دارد به خاطر تنفری که از او داریم، از هر چیز دیگری که ما را به یاد او می‌اندازد متنفر شویم. از این رو اگر والدین با رفتارهای نادرست خود، کودکان را از خود منزجر کنند، ممکن است آن‌ها از همه‌ی کارهای پدر و مادر خود و از آن جمله نماز و عبادت‌های آنها متنفر شده و از آن‌ها دوری کند. همین‌طور اگر پدر و مادر فرزندان را دوست داشته باشند و به آن‌ها محبت کنند، آن‌ها هم با میل و اشتیاق بیشتری به تقلید از کارهای پدر و مادر خود بر می‌آیند و سعی می‌کنند همانند آنها رفتار کنند و به نماز و عبادت نزدیک‌تر شوند. پس، کودکانمان را دوست داشته باشیم و به آن‌ها محبت کنیم. در این صورت آن‌ها هم وقتی نماز را به عنوان یک ارزش و یک اولویت در زندگی ما ببینند، دوست دارند همانند ما نماز بخوانند و با خداوند انس بگیرند.

تقویت حسّ مسؤولیت پذیری

یکی دیگر از راه‌های تشویق فرزندان به نماز خواندن تقویت حسّ مسولیت پذیری در آنها می‌باشد. علت کوتاهی برخی از جوانان و نوجوانان ما در نماز، فرا نگرفتن حسّ مسولیت -پذیری و عادت به فرار از مسولیت در دوران کودکی است. بنابراین، بهتر است که همواره مسولیت‌هایی به عهده‌ی کودکانمان بگذاریم تا از همان دوران کودکی بیاموزند مسولیتی دارند و باید مسولیت‌های خود را با دقت انجام دهند.

تقویت عشق و علاقه‌ی درونی کودک نسبت به نماز

آنچه که بیش از نماز خواندن کودکان خردسال ما اهمیت دارد، تقویت عشق و علاقه‌ی آن‌ها به نماز است. بنابراین، باید به گونه‌ای رفتار کنیم که پیوسته شیرینی نماز در کام آن‌ها بماند و نباید با افراط و زیاده روی خود، باعث شویم که به نماز به عنوان کاری سخت و طاقت فرسا نگاه کنند. مخصوصاً والدینی که موفق به خواندن نمازهای نافله هستند باید مراقب باشند که فرزندشان پا به پای آن‌ها همه‌ی نمازهای واجب و نافله را نخواند و بیش از اندازه خود را به زحمت نیندازد، چون ممکن است این کار کودکان را خسته کند و علاقه‌ی درونی آنها را برای نماز خواندن کمتر کند.

دور کردن فشارهای روانی از کودک

در این روش باید به این اصل مهم پایبند باشیم که نماز نخواندن کودک خردسال ما کاری زشت نیست، چرا که هنوز به سن تکلیف نرسیده است؛ اما نماز خواندنش کاری بسیار زیبا و قابل تحسین است. به این معنا که اگر کودک ما به خاطر شیطنت های کودکانه گاهی نماز نخواند به او با دید منفی نگاه نکنیم؛ اما وقتی که نماز خواند محبت خود را در حق او بیشتر کنیم. ثمره ی توجه به این اصل آن است که کودک ما برای نماز خواندن، خود را در معرض فشارهای روانی نخواهد دید، لذا با اختیار و اشتیاق به سوی نماز گام برمی دارد.

اگر یک شب فرزند به دلیل اینکه شب دیر خوابیده بود و یا دلایل دیگر برای نماز بیدار نشد، نباید او را سرزنش کنید. باید به فرزندمان یاد دهیم حالا که نماز قضا شده، می توانی قضای آن را بخوانی، صلوات بفرستی و استغفار کنی، یعنی سعی کنیم جلوه بدی در ذهن او ایجاد نشود.

از طرفی نباید در ابتدای کار فرزندان را به دلیل نحوه خواندن نماز سرزنش کرده و بگوییم نماز را تند می خوانی و یا موارد دیگر، بلکه مرحله اول این است که مدت زمان نماز طولانی نباشد و همین که اقدام به خواندن نماز می کنند را تشویق کنیم.

نماز خواندن کودک

تشویق کودک برای شکوفا کردن انگیزه های درونی

یکی دیگر از راه های تشویق فرزندان به نماز خواندن، تشویق آنها برای شکوفا کردن انگیزه های درونی می باشد. بهتر است کودکانمان را در این مسیر همواره تشویق کنیم. این تشویق ها باید به گونه ای باشند که اشتیاق درونی کودک را روز به روز به نماز بیشتر کند تا با خواندن نماز احساس غرور و عزت نفس کند. تشویق کودکانمان به نماز باید در جهت شکوفا کردن انگیزه های درونی آن ها باشد. به این معنا که آن ها را به خاطر نمازشان تکریم کنیم و به آنها بگوییم که کارشان چقدر ارزش دارد و نماز، تشکر از خدا بوده و نشانه ی بندگی ما به حساب می آید.

همچنین کودکانمان را به خاطر انجام این فریضه ی الهی ببوسیم و برخی اوقات از کار خوبشان نزد دیگران تعریف کنیم. در این تشویق ها باید در انتخاب کم و کیف آن، ظرفیت کودکانمان را در نظر بگیریم تا با تشویق های بیش از اندازه آستانه ی رضایت مندی او را بالا نبریم. همچنین مراقب باشیم که این نوع تشویق ها، مخصوصا هدیه دادن و زیاد کردن پول تو جیبی، با فواصل زمانی زیاد و به صورت غیر منظم صورت گیرد، تا موجب شرطی شدن او نشود. از تشویق هایی که تاکنون از آن نام برده شد در اصطلاح به «تشویق های بیرونی» یاد می شوند. این تشویق ها باید به گونه ای باشند که کودک را به سوی تشویق های درونی و احساس لذت درونی سوق دهند.

آشنا کردن کودک با فلسفه ی نماز

یکی دیگر از راه های تشویق کودکان به نماز خواندن، آشنا کردن آنها با فلسفه نماز می باشد. در این روش بهتر است با در نظر گرفتن مقتضای سنی کودکانمان، فلسفه و هدف از نماز را به آنها توضیح دهیم. استفاده از «شیوه های مستقیم» در تشویق کودک اشکالی ندارد؛ اما استفاده از «شیوه های غیر مستقیم» در آموزش فلسفه ی نماز می تواند کارایی بیشتری داشته باشد.

به کودکانمان بگوییم که خداوند چه نعمت هایی به ما داده و همچنین به آنها بیاموزیم که در برابر هر هدیه دهنده ای زبان به تشکر باز کنند و با بی تفاوتی از کنار کار آن ها نگذرند. به عنوان مثال از او بخواهیم چند مورد از نعمت های خداوند را بشمارد. وقتی این کار را کرد نعمت چشم را به او گوشزد کنیم. بدین صورت که چشمانش را ببندیم و به او بگوییم برخی از کارها را با چشم بسته انجام دهد. اسباب بازی هایش را سر جای خودش بگذارد. اتاق را مرتب کند. نقاشی بکشد و برخی کارهای دیگر. در این لحظات است که کودک ما آهسته، آهسته قدر چشم و میزان ارزش آن را بهتر می داند و می داند که چیزی جای چشم را نمی گیرد. در این صورت به فرزندمان می گوییم: عزیزم! فقط یکی از نعمت های خداوند همین چشم است که فوق العاده ارزش داشته و قابل قیمت گذاری نیست. آیا شایسته نیست که با نماز از این خدای بزرگ و مهربان تشکر کنیم؟ به نظر شما کسانی که این همه نعمت را می گیرند و حاضر نیستند نماز بخوانند چگونه انسان هایی هستند.

هر چه به نماز توجه و ارزش بیشتری قائل شدیم از گناهان به همان میزان بیشتر دور می شویم، همچنین باید مراقب باشیم اگر به هر علتی گناهان پر رنگ شدند و بر توجه ما به نماز غلبه کردند به همان میزان، از لذت و روح نماز کم خواهد شد.

همکاری اعضای خانواده در اقامه ی نماز

از دیگر راه های تشویق فرزندان به نماز خواندن ، همکاری اعضای خانواده برای نماز خواندن می باشد. نماز جماعت خانوادگی علاوه بر آن که یاد نماز را در کانون خانواده زنده نگه داشته و در مقایسه با نماز فردی ثواب فراوانی دارد، یکی از بهترین کارها در تحکیم روحیه ی معنوی خانواده هم می باشد. کار گروهی موجب می شود تا سختی کار کمتر شده و جای خود را با شیرینی و حلاوت آن عوض کند. بچه ها هم با مشاهده ی این کار رغبت بیشتری به نماز نشان داده و با علاقه ی بیشتری به این کار روی آوردند.

فواید و آثار نماز خواندن فرزندان

اگر والدین بتوانند از همان دوران کودکی فرزندان خود را به نماز خواندن تشویق کنند این کار تاثیر خوبی در زندگی آنها می گذارد . در ادامه فواید و آثار نماز خواندن فرزندان را بیان می کنیم:

گرایش به امور پسندیده

یکی از فواید نماز خواندن فرزندان، گرایش به امور پسندیده و کارهای خوب می باشد. نماز از آنجا که ارتباط با خداوندی است که سرچشمه همه خوبی هاست، فرزندان را به کار های پسندیده دعوت می کند. شرایطی که برای نماز بیان شده و نمازگزار باید آن را رعایت کند، به گونه ای طراحی شده که او را نا خداگاه به سمت خوبی ها سوق می دهد. مسائلی مثل غصبی نبودن مکان و لباس نمازگزار، وقت شناسی و همراهی او با اجتماع و... از این مواردند. این مسئله به سادگی قابل درک است که نماز تنها نماز نیست بلکه رفتاری آموزشی است که یک مجموعه صفات و افکار پسندیده را در نهان انسان نهادینه می کند.

دوری از گناه و جرایم

رذائل و رفتارهای ناپسند مصادیق فراوانی دارند. با این حال یکی از آثار مهمّ نماز، محافظت نمازگزار از همه این گناهان است. اگر قرآن می گوید: «أَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ» یعنی اینکه نماز شما را از هر آنچه که از مصادیق فحشا و منکر است باز می دارد. البته اگر برخی از نمازگزاران به گناهی آلوده می شوند بخاطر اینست که به همان میزان به نماز توجه و عنایت نداشته اند.

باید به این نکته توجه داشت که هر چه به نماز توجه و ارزش بیشتری قائل شدیم از گناهان به همان میزان بیشتر دور می شویم، همچنین باید مراقب باشیم اگر به هر علّتی گناهان پر رنگ شدند و بر توجه ما به نماز غلبه کردند به همان میزان، از لذّت و روح نماز کم خواهد شد. این حالت بسیار خطرناک است به گونه ای که بعضی افراد با آلوده شدن به گناهان نماز خواندن برای آنها بی مفهوم می شود به همین خاطر نماز را ترک می کند و روز به روز در گرداب گناهان بیشتر فرو می روند.

آرامش بخش و شجاعت آفرین

یکی دیگر از فواید و آثار نماز خواندن این است که باعث آرامش فرد می شود و او را به شجاعت می رساند. هر کسی به فکر آرامش خود و اطرافیانش می باشد. هر پدر و مادر دلسوزی با استرس و اضطراب فرزندش و یا با ترس و دلواپسی او دچار غم و اندوه می شود. قرآن یاد خداوند را آرامش بخش دلها می داند(أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ) و از سوی دیگر نماز را بهترین وسیله برای ذکر و یاد خدا می داند (أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدِكْرِي). با این توصیف فرزندان ما اگر اهل نماز و راز و نیاز باشند علاوه بر اینکه دلهايشان مملوّ از آرامش است، طبق بیان قرآن ترس و خوفی نیز به دلشان راه نمی یابد. (إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ ... لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ).

موفقیت و احساس کامیابی

هر چند سعادت واقعی مربوط به جهان دیگر است و مومنان نماز خوان طبق قرآن در سوره مومنون به رستگاری و سعادت می رسند اما این افراد در همین دنیا هم گوی سبقت را از دیگران ربوده اند چراکه آنها از خداوند یاری می طلبند. (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ) و خداوند نیز گفته است که نمازگزاران را تنها نمی گذارد(قَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ). حال اگر فرزندانمان را به نماز خواندن و ارتباط با خداوند آشنا کنیم، او را به منبعی از قدرت و اقتدار که سرشار از اعتماد و امید است رسانده ایم. هرگاه از بدی روزگار و مشکلات پیش رو صدای ناله

افرادی بلند شد، آنها با اراده ای مستحکم پیش می روند و در جا نمی زنند. (إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا. وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا. إِلَّا الْمُصَلِّينَ. الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ)

۱. انگیزش

این روش در مراحل ابتدایی نمازگزاری فرزندان بسیار کارساز است. تشویق، تأیید، پاداش و هدیه دادن، از ابزارهای این روش است که والدین می توانند در تربیت دینی و جذب فرزندانشان به نماز از آن بهره بگیرند. در مراحل اولیه نمازگزاری، وقتی کودک روی زمین دراز می کشد و صورت خود را به سجاده و مهر می مالد، به جای آنکه پای او را گرفته، حالت او را به صورت سجده بزرگ سالان درآوریم، بهتر است همان رفتار کودکانه او را تشویق و تأیید کنیم. تشویق، سبب می شود که این رفتار مطلوب بارها و بارها تکرار شود.

۲. عبادت جمعی و تأثیر آن در نمازخوانی فرزندان

برای آنکه پدر و مادر از پس نقش الگویی و آموزشی خود به خوبی برآیند، بهتر است به همراه فرزندان و دیگر اعضای خانواده، فریضه نماز را به صورت دسته جمعی به جا آورند. بدین ترتیب، هم امکان سهل انگاری در نماز به کمترین اندازه می رسد و هم فریضه دینی به شکل گروهی و منظم انجام می گیرد. همچنین این کار سبب افزایش ارتباط عاطفی و روحیه هم دلی و هم بستگی میان اعضای خانواده می شود.

۳. پرهیز از رفتارهای ناخوشایند

والدین برای واداشتن کودکان به نماز نباید رفتارهای ناخوشایند از خود نشان دهند تا کودک از انجام فرایض دینی زده نشود. مانند:

- اعمال قدرت و مجبور کردن کودک به نماز.

- گرفتن وقت تفریح کودک مانند: وقت بازی و تماشای فیلم، به انگیزه نماز خواندن آنها.

- مقایسه فرزندان خود با سایر کودکان نمازخوان.

- دعوت کودک به نماز در زمانی که به تازگی تنبیه شده است.

- خسته کردن کودک یا نوجوان با برنامه های اضافی و تعقیبات نماز.

۴. گفتگو با فرزندان

اگرچه در تربیت الگویی، والدین باید بیشتر بکوشند به طور غیرمستقیم با رفتار خویش، فرزندان خود را به نماز و یادگیری آن علاقه مند کنند، گاهی آنها به سادگی و آسانی حاضر به اصلاح رفتار خویش درباره نماز نیستند. از این رو، والدین باید با دلیل و استدلال قوی بتوانند از راه گفتگو و بحث کردن به شکلی محرمانه، رفتار او را اصلاح کنند.

۵. تبشیر و انذار

یکی از روش های تربیتی پیامبران الهی برای هدایت مردم به سوی ارزش های الهی، بشارت دادن بوده است؛ یعنی به مردم بشارت می داده اند که بعد از انجام این تکالیف چه عطیایی نصیب شما می شود. با استفاده از این روش و بشارت دادن فرزندان به عواقب نیکوی اقامه نماز، می توان گامی مهم برای نمازخوان کردن کودکان برداشت.

انذار را به خبردانی که همراه با ترساندن باشد، معنا کرده اند. مقتضای عدل الهی این است که پیش از وقوع مجازات، آگاهی کافی درباره آن ایجاد شود؛ زیرا کسی حقیقتاً باید مجازات شود که از روی آگاهی و عمد به کار خلاف دست زند.

بر حسب طبیعت انسانی و اقتضای سن، والدین می توانند فرزند را از عاقبت ترک نماز و سبک شمردن آن انذار کنند و به سوی نماز سوق دهند. به نظر می رسد روش تبشیر و انذار برای کودکانی که معنای آن را درک می کنند، مناسب است و برای کودکان در سنین پایین کارایی ندارد.

۶. هماهنگی خانه و مدرسه و جامعه در آموزش مسائل دینی

یکی از عوامل مؤثر در تکوین شخصیت علمی و معنوی و جسمی کودک، ایجاد هماهنگی و همکاری مثبت و سازنده بین خانه و مدرسه و جامعه است. برای رسیدن به اهداف تربیت دینی و ترویج فرهنگ نماز، همکاری همه ارگان‌ها و نهادها، به‌ویژه نهادهای فرهنگی و تربیتی ضرورت دارد. خانه و مدرسه و جامعه در انجام دادن وظایف تربیتی و پرورش مسائل دینی، مکمل یکدیگرند.

لازم است، تلاش دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت بر این باشد که پیوندی واقعی (نه ظاهری و صوری) بین خانه و مدرسه و جامعه ایجاد کنند. با این‌گونه پیوند، هم خانه به فضایی اسلامی و آکنده از ارزش‌های معنوی تبدیل می‌شود و هم مدرسه، نقش سازنده و هدایتگری در زمینه ارزش‌های دینی می‌یابد. از این‌رو، با هماهنگی و یکسانی فضای حاکم و ارزش‌های معنوی و دینی در خانه و مدرسه، بسیاری از تعارضات و مشکلاتی که ممکن است برای کودکان در نتیجه ناهماهنگی بین خانه و مدرسه و جامعه ایجاد شود، برطرف می‌شود.

منابع

۱. قرآن کریم
۲. شریف الرضی، محمدابن حسین؛ نهج‌البلاغه؛ ترجمه محمد دشتی، قم: نشر مشهور، ۱۳۷۹.
۳. ابن شعبه حرانی و حسن بن علی؛ تحف العقول؛ قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۴ ق.
۴. آمدی تمیمی، عبدالواحد؛ غررالحکم و دررالکلم؛ شرح محمدتقی خوانساری، تهران: دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.
۵. احمدی، احمد؛ اصول و روش‌های تربیت در اسلام؛ اصفهان: دانشگاه اصفهان، ۱۳۸۷.
۶. اشتیاردی، عبدوس؛ فرازهایی برجسته از سیره امامان شیعه؛ قم: تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲.
۷. باقری، خسرو؛ نگاهی دوباره به تربیت اسلامی؛ تهران: انتشارات مدرسه، ۱۳۹۰.